

Stokholmas un Upsalas mācītāja Kārļa Žola ceļavārdi šai nedēļai

21. novembrī

“Vai tu saki pats no sevis...?” (Jņ. 18,34)

Novembra beigu daļa nāk ne tikai ar svētku noskaņu, bet šogad arī ar pretrunīgām izjūtām. Protams, arī šogad atzīmējam mums svarīgās svētku un atceres dienas, arī šogad dzirdam patiesas un arī mākslotas patriotisma izpausmes, runas, kas šoreiz gan ir piezemētākas un iespējams – patiesākas. Šogad atkal no jauna dzirdēt jau iepriekš izteiktas frāzes šķiet tik nedabiski. Savukārt, tā sauktajai “jaunajai normalitātei” piemēroties, tajā iedzīvoties arī daudzi no mums tik vienkārši nespēj. Un, vai tas ir vajadzīgs?

Domājot par Latvijai nozīmīgu datumu atzīmēšanu tieši šī laika kontekstā, jāatzīst, ka nav iespējams domāt par Latviju, neredzot plašākas pasaules norises. Un, lai gan Latvijā novembrī priekšplānā arvien ir 11. un 18. datumu vēsturisko notikumu atceres un svinības, tomēr nav iespējams patiesi atzīmēt šīs svarīgās norises, tajā pašā laikā arī nedomājot par krietni nesenāku vēsturi visas pasaules kontekstā. Jo, lai vai kā, globalizētajā pasaules modelī mūs neizbēgami skar norises, kas notiek šobrīd.

Šī brīža kontekstā, par globalizēto pasauli domājot, prātā nāk slavenā slovēņu filozofa Slavoj Žižeka (Slavoj Žižek) 2005. gada darbs “Iraq: The Borrowed Kettle” (Irāka: tējkanna, kuru aizņēmās). Šajā darbā Žižeks runā par, šķiet, arī šobrīd aktuālu problēmu, kuru viņš min saistībā ar 2003. gadā ASV un tās sabiedroto īstenoto Irākas invāziju. Par to domājot, Žižeks apcer kādu simbolisku piemēru, kuru lietoja Sigmunds Freids, kura kāds patients ir praktiski vienlaicīgi paudis divas pārlicības: “es nekad neesmu no tevis aizņēmis nevienu tējkannu” un “to tējkannu, kuru es no tevis aizņēmos, es taču esmu tev atdevis”. Žižeks šo Freida lietoto, it kā tik naivo piemēru attiecina uz ASV invāziju Irākā, kurai, kā

atceramies, bija divi iegansti: “Sadamam Huseinam ir masu iznīcināšanas ieroči” un “nu labi, masu iznīcināšanas ieroču viņam nav, bet mums ir bijuši pierādījumi, ka tie viņam varētu būt”. Tik daudzi visā pasaulē tam nesatricināmi ticēja. Šobrīd absolūti nevēloties iedziļināties apcerē par Irāku, tomēr jautājums ir, vai līdzības ar šādu situāciju neredzam arī šobrīd, un ne jau kontekstā ar šo tālo zemi...

Varam atcerēties vēl vienu vēl nedaudz nesenāka situācija, šoreiz, saistībā ar Lībiju, kurā ASV invāzija notika 2011. gadā. Par to, savukārt, ziņu portāls rsn.org 2011. gadā rakstīja tādus zīmīgus vārdus: “dažas, uz rūpīgi izvēlētiem mērķiem tēmētas raķetes, un viss. Tīri. Attālināti. Neiesaistīti...”

(<https://readersupportednews.org/opinion2/265-34/5370-the-normal-of-war>) .
Vai šobrīd šie principi attiecas tikai uz norisēm, kuras pierastā nozīmē varētu nosaukt par “karu”? Bet, šķiet, tik tīri jau tas viss nemaz nav.

Šie jautājumi man liek pārvērtēt manu paša iepriekšējo pārliecību, ka “progresīvs” arvien nozīmē “labs” un “ne-progresīvs” arvien nozīmē “ne-labs”. Šajā pārliecībā taču ir balstījusies rietumu pasaules attīstības paradigma. Vai ne? Tomēr, vai nav tā, ka tieši šobrīd šie - iepriekš tik pašsaprotamie principi atklājas kā daudz samezgotāki, un, vairs ne tik pašsaprotami, ja vien esi gatavs domāt un bez stereotipiem izvērtēt notiekošo. Tādēļ viens no vadmotīviem šim laikam varētu būt īsais Jēzus uzdotais jautājums sarunā ar Pilātu: “Vai tu saki pats no sevis?” Jā, vai tu domā, runā no sevis? Vai vienkārši ej līdzi vieglāk pieejamajam vairākumam? Vai tie nav jautājumi par patriotismu šodien?

Un vēl: šai svētdienai dots Mūžības svētdienas vārds. Pēc nedēļas jau adventa laiks – jauns sākums. Pēc viena cikla noslēguma – atkal viens jauns sākums.

Vai tev būs Jauns Sākums? Domājot par to, mani uzrunā pazīstamā amerikāņu rabīna Rami M. Šapiro rakstītie vārdi:

“Dzīvība un nāve:

Savijušies vīnogu zari, kam viena sakne;

Viena lapa virs otras,

Un tā tomēr vēl zem citas.

Vibrējošs kāpumu un kritumu raksts

Nebeidzamā tapšanā.”

Tādēļ, visbeidzot svarīgi ir, kā Tu pieredzi savu iesaisti šajā ritējumā, vai vari domāt un arī rīkoties pats; vai un kā spēj sevi īstenot; vai un kā esi šajā tapšanā – Latvijā, pasaulē, sevī.